

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตามเกณฑ์มาตรฐานเพื่อการประเมินภายนอก ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สมมุติฐานของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการวิจัย
6. อภิปรายผลการวิจัย
7. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานด้านสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ตาม ประเภทของสถานศึกษาแยกตามช่วงชั้นที่เปิดสอน และสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
3. เพื่อศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่าง สถานศึกษากับชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 2

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่เปิดสอนระดับชั้นต่างกัน มีความแตกต่างกันทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน

2. ปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีความแตกต่างกันทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่หัวหน้างานความสัมพันธ์กับชุมชนและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผู้แทนองค์กรชุมชนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 319 โรงเรียน จำนวน 957 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่หัวหน้างานความสัมพันธ์กับชุมชนและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานผู้แทนองค์กรชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 96 โรงเรียน จำนวน 288 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 30 (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 38)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามรายละเอียดทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพปัญหาการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) มีระดับการวัด 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จำนวน 44 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.54 - 0.91 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) เป็นการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองโดยดำเนินการระหว่างวันที่ 15 – 31 กรกฎาคม 2549 โดยได้ส่งแบบสอบถามออกไป จำนวน 288 ฉบับ ได้รับคืนมาจำนวน 276 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.83 เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 270 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.75

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. ปัญหาการบริหารด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. เปรียบเทียบสภาพปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่เปิดสอนระดับต่างกัน และสถานภาพต่างกัน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) และเมื่อพบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ย ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe')
4. วิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการบริหารด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้วยความถี่ และการสรุปความ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในครั้งนี้ สรุปผลได้ดังนี้

1. ปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมมีปัญหในระดับ ปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 2 ด้าน เมื่อจำแนกเป็นตามสภาพของสถานศึกษาที่เปิดสอน พบว่า

1.1 สถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 และ 1 - 3 มีปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนอยู่ในระดับ ปานกลาง ทั้งโดยรวมและรายด้านทั้ง 2 ด้าน

1.2 สถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 - 4 มีปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนในระดับ น้อย ทั้งโดยรวมและรายด้านทั้ง 2 ด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่เปิดสอนช่วงชั้นต่างกัน สถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1 - 2 แตกต่างกับสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 - 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนสถานศึกษาช่วงชั้นอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านสถานศึกษามีระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มีปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนไม่แตกต่างกัน

2.2 ด้านสถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา สถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้น 1-2 มีปัญหาการบริหารงานแตกต่างกับสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 - 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนสถานศึกษาช่วงชั้นอื่น ๆ ไม่แตกต่าง

3. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตามสถานภาพโดยรวมและรายด้านมีปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตัวแทนองค์กรชุมชน มีความคิดเห็นว่ามีปัญหาการบริหารงานแตกต่างกับผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนสถานภาพอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

3.1 ด้านสถานศึกษามีระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตัวแทนองค์กรชุมชนมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาแตกต่างกับผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่ทำหน้าที่

หัวหน้างานความสัมพันธ์กับชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนสถานภาพอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

3.2 ด้านสถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตัวแทนองค์กรชุมชนมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาแตกต่างกับผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนสถานภาพอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

4. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

4.1 โรงเรียนควรประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียนด้วยสื่อที่หลากหลายเป็นประจำและต่อเนื่อง

4.2 โรงเรียนควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนมากขึ้น โดยเฉพาะการดูแลพฤติกรรมของนักเรียน

4.3 โรงเรียนควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนมากขึ้น

4.4 โรงเรียนควรกำหนดแผนงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้ชัดเจน

4.5 โรงเรียนควรเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน โดยเฉพาะโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ของอำเภอต้องเป็นสถาบันหลักของชุมชนในการพัฒนา และร่วมกิจกรรมของชุมชน

4.6 ในการขอรับการสนับสนุนจากชุมชน โรงเรียนควรชี้แจงวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนและเมื่อได้รับการสนับสนุนแล้วควรดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่แจ้ง

4.7 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และควรสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชน

4.8 โรงเรียนควรให้บริการชุมชน ประชาชน ผู้ปกครองนักเรียนอย่างเหมาะสมรวดเร็ว

4.9 โรงเรียนควรสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนกับโรงเรียนเพื่อร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน และสอดส่องดูแลพฤติกรรมของนักเรียนทั้งภายในและนอกโรงเรียน

4.10 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญต่อชุมชนและเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ตามเกณฑ์มาตรฐานเพื่อการประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในครั้งนี้ มีประเด็นค้นพบที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตามเกณฑ์มาตรฐานเพื่อการประเมินภายนอก ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมมีปัญหาในระดับ ปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นตามช่วงชั้นของสถานศึกษาที่เปิดสอน สถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 และสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1 – 3 โดยรวมการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนมีปัญหาในระดับ ปานกลาง ส่วนสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาการบริหารงานอยู่ในระดับ น้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พงษ์อนันต์ ธรรมศิริ (2543 : 101-103), วัชรวิ สุขเจริญวิการ์ตัน (2542 : 90-92), (เต็ม แสงไทยรักษ์. 2542 : 125-126), นิคม จำปานิล (2542 : บทคัดย่อ), ศาคร จันทะเลิศ (2542 : บทคัดย่อ) และสุพล มีหนองหว้า (2540 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า มีปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งตามเกณฑ์มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่ 2 (พ.ศ. 2549 – 2553) มาตรฐานที่ 14 “สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา” กำหนดตัวบ่งชี้ 2 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1 สถานศึกษามีระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาและตัวบ่งชี้ที่ 2 สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องดำเนินการโดยอาศัยกระบวนการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยอาศัยความร่วมมือจากทั้งภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา จากผลการวิจัย พบว่า ข้อที่มีปัญหาในระดับมากของทุกสถานศึกษาทุกช่วงชั้น ได้แก่ สถานศึกษาขาดงบประมาณในการบริการชุมชนขาดงบประมาณในการร่วมกิจกรรมกับชุมชน และการดำเนินงานตามระบบระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือ

กับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา การที่ผลการศึกษาปรากฏผลดังกล่าว อาจเนื่องมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1.1 ปัญหาด้านงบประมาณ และวัสดุและอุปกรณ์อาคารสถานที่ของโรงเรียนไม่เพียงพอที่จะอำนวยความสะดวกต่อชุมชน ทั้งนี้เพราะงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาลให้ใช้เฉพาะเพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่เพียงพอต่อการจัดสรรงบประมาณเพื่อการบริหารและให้ความร่วมมือกับชุมชน กอปรกับระเบียบงานพัสดุของทางราชการ เมื่อเกิดการชำรุดเสียหายต้องหากนรับผิดชอบทำให้เป็นภาระของโรงเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิทย์ พลสาย (2537 : 108 – 109) และถวิล คนฉลาด (2540 : 102 -103) ที่พบว่า ปัญหาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือ โรงเรียนขาดงบประมาณ ขาดอุปกรณ์ และบุคลากรที่มีความสามารถตรงตามที่ชุมชนต้องการ

1.2 การดำเนินการตามระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งระบบและกลไกของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ต้องเริ่มตั้งแต่การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผนหรือขั้นตอนที่วางไว้ (Do) การตรวจสอบและการประเมิน (Check) และนำผลการประเมินย้อนกลับไปทบทวน ปรับปรุงแก้ไข วางมาตรการ/มาตรฐานกำหนดขั้นตอนกันใหม่ (Act) เพื่อดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549 : 8-10) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างดีจึงจะสามารถทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบและเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของถวิล คนฉลาด (2540 : 102 -103) ที่พบว่า การดำเนินงานส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน ครูผู้รับผิดชอบงานขาดความรู้ความเข้าใจในงาน ครูไม่มีเวลาเพียงพอที่จะวิเคราะห์การบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ

2. สถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้น 1-2 ที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีปัญหาการบริหารงานมากกว่า สถานศึกษาที่เปิดสอน ช่วงชั้นที่ 3-4 ที่เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ส่วนสถานศึกษาที่เปิดสอน ช่วงชั้นที่ 1-3 ซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนไม่แตกต่างกันกับสถานศึกษาทั้งสองประเภททั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะ สถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้น 1-2 ที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนมากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน ซึ่งจะมีปัญหาด้านปัจจัยการบริหาร โดยเฉพาะงบประมาณและ

บุคลากร ส่วนสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 3-4 ส่วนมากเป็นสถานศึกษขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีปัจจัยด้านการบริหารอย่างเพียงพอทั้งบุคลากรและงบประมาณเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของพนัส หันนาคินทร์ (2539 : 190 – 193) ที่กล่าวว่าสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา คือ งบประมาณ (Budget) และบุคลากร (Staff) หากขาดสิ่งสำคัญทั้งสองประการแล้วจะไม่สามารถทำให้งานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชร สุขเจริญวิภารัตน์ (2542 : 95-98) ที่พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ใหญ่ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีข้อจำกัดด้านปัจจัยการบริหารไม่เพียงพอ ได้แก่ ครูอาจารย์ไม่ครบตามอัตรากำลัง ครูอาจารย์ขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเนื่องจากมีภารกิจที่ต้องปฏิบัติหลายด้าน วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอ และงบประมาณมีจำกัดเพราะรัฐจัดสรรให้ตามรายหัวของนักเรียน เป็นต้น

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่หัวหน้างานสัมพันธ์กับชุมชน และกรรมการสถานศึกษาตัวแทนองค์กรชุมชน ต่อปัญหาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า มีความแตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน ทั้งนี้การบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต้องควบคุมทั้งสองด้าน ทั้งด้านระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา และกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือ กับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา โดยกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตัวแทนองค์กรชุมชนมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่ทำหน้าที่หัวหน้างานความสัมพันธ์กับชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ทำหน้าที่หัวหน้างานความสัมพันธ์กับชุมชนมีการปรึกษาหารือและร่วมกันปฏิบัติงานร่วมกันอยู่เสมอจึงส่งผลให้มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ซึ่งแตกต่างจากกรรมการสถานศึกษาที่เป็นตัวแทนองค์กรชุมชน ซึ่งมีโอกาสร่วมประชุม ปรึกษาหารือหรือประมาณภาคเรียนละ 2 ครั้ง หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนเพียงครั้งคราว ทำให้เข้าร่วมในกระบวนการบริหารไม่ครบถ้วนและต่อเนื่อง สอดคล้องกับคำกล่าวของนพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2545 : 117) ที่กล่าวว่า บุคคลที่ได้รับรู้ในสิ่งที่ไม่แตกต่างกัน ผลที่ได้จะไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพล มีหนองหว้า (2540 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านโรงเรียน

กับชุมชนมีทัศนคติต่อปัญหาด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบปัญหาการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาประเด็นปัญหา พบว่าข้อที่มีปัญหาในระดับมาก คือ 1) โรงเรียนขาดงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน และ 2) สถานศึกษาขาดงบประมาณในการให้บริการชุมชน โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็กที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 มีปัญหาการบริหารมากกว่าสถานศึกษาช่วงชั้นอื่น ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ต้องให้ความสำคัญและเข้ามามีบทบาทในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน สร้างเครือข่ายร่วมกัน เพื่อร่วมกันจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพ

1.1.2 สถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อกิจกรรมประชาสัมพันธ์ต่อชุมชน ด้วยวิธีการด้วยสื่อที่หลากหลาย เป็นประจำและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนเข้ามาสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน

1.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนควรประสานงานกับผู้นำชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อจะได้ร่วมกันแก้ปัญหาในการพัฒนาโรงเรียน และชุมชน โดยเฉพาะเรื่องงบประมาณที่โรงเรียนมีไม่เพียงพอ โรงเรียนอาจขอให้ชุมชนตั้งชมรม สมาคม เพื่อหางบประมาณในการพัฒนาโรงเรียนและชุมชน เช่น สมาคมศิษย์เก่า และสมาคมผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น

1.1.4 ผู้บริหารการศึกษาในระดับเขตพื้นที่ ควรให้ความสนใจในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนเล็กที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ทั้งนี้เพราะขาดแคลนทรัพยากร และบุคลากรในการบริหารจัดการศึกษา ควรจัดทำแผนพัฒนาและให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นระบบและจริงจัง

1.2 สถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 มีระดับปัญหาการบริหารงานมากกว่าสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-3 และ ช่วงชั้นที่ 3-4 ซึ่งจะเป็นข้อมูลสารสนเทศที่ผู้บริหารการศึกษาในระดับเขตพื้นที่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ต้องใช้เป็นข้อมูลเพื่อการ

บริหารจัดการศึกษาในภาพรวม ทั้งนี้เพราะปัจจัยการบริหารไม่เพียงพอ ทั้งงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และสภาพชุมชน ซึ่งสถานศึกษาที่เปิดสอน ช่วงชั้นที่ 1-2 ต้องเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น เช่น วิทยากร ภายนอก แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน เป็นต้น

1.3 กรรมการสถานศึกษาที่เป็นตัวแทนองค์กรชุมชน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน แตกต่างจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาไม่เป็นประจำและต่อเนื่อง สถานศึกษาขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ดังนั้น สถานศึกษาควรเร่งการประชาสัมพันธ์กับชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นประจำอย่างน้อย ภาคเรียนละ 2 ครั้ง และเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาองค์ประกอบหรือปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ได้จริงและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ควรศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหา และอุปสรรคในการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อวางแผนทางในการปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพของโรงเรียนให้สูงขึ้น

2.3 ควรศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนของสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 ช่วงชั้นที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 3-4 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป